

Irene Ivantcheva-Merjanska
(Cincinnati, University of Cincinnati, USA)

“Portraits of an America that you don’t know”

Abstract: The text of Irene Ivancheva reflects on the book of Therese Migrain - Georges "My United States. Portraits of an America that you don't know" (2009), a book of essays, which presents the way a French woman sees America in the beginning of the XXI st century.

“Portraits d’une Amérique que vous ne connaissez pas”

Résumé: Le texte d’Irene Ivancheva reflète sur le livre de Thérèse Migrain-Georges "Mes États-Unis. Portraits d'une Amérique que vous ne connaissez pas" (2009), un livre d'essais, qui présente la façon dont une femme française voit l'Amérique au début du XXIe siècle.

Ирен Иванчева-Мерджанска
(Синсинати, University of Cincinnati, САЩ)

“Портрети на една Америка, която не познавате”

Резюме: Текстът на Ирен Иванчева размишлява върху книгата на Терез Мигрен-Жорж „Моите Съединени щати. Портрети на една Америка, която не познавате” (2009), книга с есета, която представя начина, по който една французойка вижда Америка в началото на 21 век.

Книгата “Моите Съединени щати” (2009)¹ на Терез Мигрен-Жорж носи подзаглавие съспенс – “Портрети на една Америка, която не познавате” и се самоопределя жанрово като “есе”. В предговора авторката очертава задачата си така: “Желая този текст да отрази образа на Съединените щати такива, каквито все още се уча да ги познавам: един хибриден образ, сложен и богат на плодотворни противоречия.”² (“Je souhaite que ce texte soit à l’image de ces États-Unis tels que j’apprends encore à les connaître: hybride, complexe, et riche de fructueuses contradictions.”) След прочита на целия текст читателят разбира, че очертаната от авторката програма е всъщност удържано обещание. От самото начало на това есе откриваме талантлив коментатор и внимателен наблюдател на света на Другия; свят, който става все повече и повече собствен за авторката. Професор по литература, Терез Мигрен-Жорж живее, както сама посочва, в Съединените щати в продължение на повече от десет години. Наративът, който конституира повествователната част на есето, разказва в първо лице историята на млада образована францужойка, която избира да емигрира и се установява в Съединените щати.

Със своята книга Терез Мигрен-Жорж се нарежда сред френските литературни репортери на Новия свят, вписвайки се в традицията на френската американистка литература, на която принадлежат имена като Шатобриан, Алексис дьо Токвил, Симон дьо Бовоар, Андре Морао, Жорж Дюамел и Жюл Ромен, наред с други, посетили или живели в Съединените щати и оставили размислите си върху една цивилизация, различна в много отношения от френската. В тази традиция можем да различим две основни течения – на критиката и на възхвалата, като и двете отразяват почуда от ускорения индустриален напредък на САЩ в сравнение с Европа. Критиците на американизма често упрекуват стремително развиващият се САЩ като страна, на която все още ѝ липсва финесът на европейската култура. От своя страна, Терез Мигрен-Жорж не се нарежда сред тези критици на американизма. Нейният поглед на постмодерен автор не гледа на света през призмата на бинарните опозиции. Това което на практика преобладава в есето ѝ, е уважението към приелата я страна, включително и към нейната култура. Това уважение обаче е съпроводено с интелектуална честност, която не спира да разкрива и противоречията, присъщи на американската култура.

Върху кои аспекти на другата култура се съсредоточават разказът и размишленията на есеистката? Това са образованието, американският пейзаж, религията, както и *homo americanus*³, на когото разказвачката мисли, че все повече започва да прилича. Тя вижда американското образование като доста различаващо се от френското, но го оценява като много прогресивно. Разказвачката на написаната в първо лице история изучава литература в американски университет и там за първи път научава повече за съществуването на франкофонията. Да подчертаем, че това се случва в САЩ, а не във Франция. Факт, който показва относителната затвореност на френската култура по отношение на творческите светове на другите, които пишат на френски език извън Франция.

Повествованието на “Моите Съединени щати” е фрагментирано чрез винетки, които с думи илюстрират различни страни на американския живот. Във винетката, фокусираща се върху религията в Съединените щати, авторката отбелязва: “... по отношение на

¹ Migraine-George, Thérèse. «Mes États-Unis. Portraits d'une Amérique que vous ne connaissez pas.» Paris: Edilivre, 2009. Pp. 106. ISBN: 9782812108228. 13,00 € (Livre Papier). ISBN: 9782812108228. 4,90 € (Livre PDF).

² Навсякъде тук преводът на цитатите е мой – И.И.-М.

³ Терминът е на Корнел Хувос. Вж. Kornel Huvos, *Cinq mirages américains* (1972).

религията, няма никакво съмнение, че САЩ са *all you can eat buffet* или ‘шведска маса’. Когато съм на магистралата, аз не преставам да се впечатлявам от огромните билбордове на различни църкви – баптистки, методистки, презвитериански, епископални, унитарниански, агностически, сциентологически или католически.” (“... pour ce qui est de la religion, il est incontestable que les États-Unis sont un véritable *all you can eat buffet* ou ‘buffet à volonté’. Quand je suis sur l’autoroute, je suis toujours impressionnée par ces immenses panneaux publicitaires pour des églises baptistes, méthodistes, presbytériennes, épiscopaliennes, unitariennes, agnostiques, scientistes ou catholiques.”) В друга винетка, озаглавена “За ползите от американската популярна култура”, се афишира уважението на Мигрен-Жорж към популярната американска култура в нейните ненасилствени проявления; тя признава, че е пристрастена към емисиите на Елън Ди Дженеръс и Опра Уинфри. Във винетката “Видове американски пространства” есеистката, подобно на много други писатели-американисти преди нея, описва шемета, причиняван от необятността на американските пространства; тя също отбелязва непосредствената близост с природата в американското пространство, например изобилието и свободното движение на катерички в рамките на града.

Интересна е винетката “Аз обичам Париж”, която говори за франкофонските общности в Съединените щати, включително и за тази на учителите по френски, които се събират веднъж годишно под егидата на институцията за тестове, за да коригират изпитите за напреднали по френски в гимназиите... Тук есеистката също говори и за възхищението, което немалко американци изпитват по отношение на френската култура, като анализира мита, който те си изграждат за Франция. От друга страна пък, сякаш самата тя подвластна на този мит, се разнежва в Лас Вегас, пред казиното *Париж* с неговата мини Айфелова кула, защото този тип артефакти я канят на среща с един “Париж-спектакъл, Париж-измама за окото, който следователно винаги съществува някъде” (“Paris-spectacle, Paris-trompe-l’œil qui existe donc toujours quelquepart”).

Що се отнася до *homo americanus*, Мигрен-Жорж ни предлага моментна снимка на “американското пуританство” (“puritanisme américain”), разказвайки ни, как нейните студенти винаги са изненадани да научат, че във Франция има дистрибутори на презервативи. В същото време писателката ни показва други образи на Америка - тези на сексуалната свобода и на свободата в търсене на собствена идентичност, на спектаклите на лесбийки в ролята им на *drag queens*” (“de merveilleux spectacles de drag queens”). След което идва ред на въпроса за политическата коректност, *politically correct*, за да се обърне и към расовия въпрос във винетката “MeltingPot-a – дали това е салата? “. Чрез сравнение на данни за расовата принадлежност в САЩ с френското отношение към расовия въпрос, авторката се отдава на забележки, изпълнени с разобличаваща ирония, относно “великата традиция на асимилация по френски маниер, практикувана още по време на колониалния период” (“la grande tradition d’assimilation à la française, pratiquée déjà pendant la période coloniale”).

В действителност тези размисли я водят до други, много по-важни и свързани с политическите фундаменти, които конструират франкофонията, определена тук смело от Мигрен-Жорж като “франкофония, тотализираща и тиранична, която отхвърля днес много писатели, служещи си с френски език” (“francophonie totalisante et tyrannique que rejettent aujourd’hui de nombreux écrivains de langue française”).

В последната за повествователното есе винетка “Амиши пресичат моста на магистрала рано в неделя сутринта”, Мигрен-Жорж щрихира образа на маргиналната

другост в американската култура. Есеистката открито се възхищава като на “изместена извън времето визия” (“*visiondécallee, horsdutemps*”) на амишите, тези упорити хора, които все още продължават да живеят по собствена воля в едно предмодерно време.

“Моите Съединени щати” е книга, насочена предимно, макар и не единствено, към френски или европейски читатели. Тя дава представа за съвременните САЩ както са видени през опита и емоционално-интелектуалния филтър на авторката. Книгата представя балансирана картина, която отразява положителните аспекти на американското общество и култура, както и тези, които са различни от едно културно възприятие, формирано от френския вкус. “Моите Съединени щати” се чете като интелектуален *pageturner*, който, според мене, не бива да пропускате⁴.

Бележка за авторките:

Терез Мигрен-Жорж е професор по романски езици и литератури и по науките на рода – джандър науки, в Университета в Синсинати. Тя е автор на: „Африкански жени и репрезентация : от пърформанс да политика” (2008), „От франкофонията до световна литература на френски език: етика, поетика и политика” (2013), на книгата с есета “Моите Съединени щати. Портрети на една Америка, която не познавате” (2009), както и двата романа „Любов на обратно” (2010) и „Полет” (2014). Публикувала е различни статии и глави от книги в областта на франкофонията и африканските литератури и култури.

*Ирен Иванчева-Мерджанска е доктор по българска литература от Българската академия на науките и доктор по френска и франкофонска литератури от Университета на Синсинати в Съединените щати, където понастоящем преподава. Нейните интереси като изследовател се фокусират върху българската и франкофонската литература, както и в областите на феминизма, културологията и постколониалните изследвания. Тя е автор на “Брегове на чувството. Гласове на жени в българската поезия” (Издателство на Софийския Университет, 1995). Редактор и съставител на специално издание през 2013 г. (*Cincinnati Romance Review*) посветено на Юлия Кръстева, където публикува и своето интервю с Кръстева. Автор е на многобройни статии и рецензии върху българската литература, повечето от тях публикувани в литературната периодика през 80-те и 90-те години. Също така публикува статии върху Асия Джебар, на френски и английски език. Автор е и на книгата „Да пишеш на езика на другия” (2015) – сравнително изследване върху Юлия Кръстева и Асия Джебар, публикувана от издателство L'Harmattan, Париж.*

⁴Електронен вариант на книгата може да се купи на сайта на издателя (<http://www.edilivre.com/auteurs/therese-migraine-george-1692.html>)

“Portraits d’une Amérique que vous ne connaissez pas”

Résumé: Le texte d’Irene Ivancheva reflète sur le livre de Thérèse Migraine-Georges "Mes États-Unis. Portraits d'une Amérique que vous ne connaissez pas" (2009), un livre d'essais, qui présente la façon dont une femme française voit l'Amérique au début du XXIe siècle.

Le livre „Mes États-Unis“ (2009)⁵ de Thérèse Migraine-George est sous-titré en suspens „Portraits d’une Amérique que vous ne connaissez pas“ et porte la désignation générique d’ „essai“. Le programme de l’auteure est bien mis en évidence dans la note liminaire: « Je souhaite que ce texte soit à l’image de ces États-Unis tels que j’apprends encore à les connaître : hybride, complexe, et riche de fructueuses contradictions. » Au terme de la lecture de ce texte, l’on se rend compte que ce programme est effectivement une promesse tenue. Dès le début de cet essai nous retrouvons un talent de commentateur et d’observateur attentif du monde de l’autre, un monde qui devient de plus en plus le sien pour l’écrivaine. Professeur de littérature, Thérèse Migraine-George vit, comme elle l’atteste, aux Etats-Unis depuis plus de dix ans. Le récit qui constitue la partie littéraire de cet essai relate à la première personne le parcours d’une jeune Française éduquée qui a choisi de s’exiler et s’installer aux Etats-Unis.

Avec ce livre Thérèse Migraine-George se place parmi les reporters littéraires français du Nouveau monde et s’inscrit dans la tradition de la littérature américaniste française à laquelle appartiennent des noms tels que ceux de Chateaubriand, Alexis de Tocqueville, Simone de Beauvoir, André Maurois, Georges Duhamel, et Jules Romains, parmi d’autres qui ont visité les Etats-Unis ou y ont vécu et nous ont laissés leurs réflexions sur une civilisation différente à beaucoup d’égards de la civilisation française. Dans cette tradition il y a deux courants principaux – celui des critiques et celui des éloges, qui reflètent la fascination devant le progrès rapide des Etats-Unis par rapport à celui de l’Europe. Les critiques y opposent souvent l’image des Etats-Unis comme d’un pays très développé à qui pourtant manque la finesse de la culture européenne. Thérèse Migraine-George pour sa part ne se range pas parmi les critiques de l’américanisme. Son regard postmoderne ne voit plus le monde par le prisme d’oppositions binaires. Ce qui prédomine est son respect envers son pays adoptif, y compris envers sa culture. C’est un respect accompagné

⁵Migraine-George, Thérèse. „Mes États-Unis. Portraits d'une Amérique que vous ne connaissez pas.“ Paris : Edilivre, 2009. Pp. 106. ISBN : 9782812108228. 13,00 € (Livre Papier). ISBN : 9782812108228. 4,90 € (Livre PDF).

d'une honnêteté intellectuelle qui ne cesse de révéler les contradictions propres à la culture américaine.

Sur quels aspects de l'autre culture se penchent surtout le récit et les réflexions de l'essayiste? Ce sont l'éducation, le paysage américain, la religion aux Etats-Unis, l'*homo americanus* (un terme de Kornel Huvos⁶) auquel la narratrice pense commencer à ressembler. L'éducation américaine est vue comme différente de celle de la France, mais jugée très progressiste. La narratrice qui y fait ses études littéraires apprend pour la première fois plus sur l'existence de la francophonie à l'université américaine. Soulignons que cela se passe aux Etats Unis, pas en France, ce qui démontre la relative fermeture de la culture française par rapport aux mondes imaginaires des autres qui utilisent la langue française hors de l'Hexagone.

Dans la vignette où elle se penche sur la religion aux Etats-Unis l'auteure note : „... pour ce qui est de la religion, il est incontestable que les États-Unis sont un véritable *all you can eat buffet* ou 'buffet à volonté'. Quand je suis sur l'autoroute, je suis toujours impressionnée par ces immenses panneaux publicitaires pour des églises baptistes, méthodistes, presbytériennes, épiscopaliennes, unitariennes, agnostiques, scientistes ou catholiques.“ (31) Dans la vignette „Des bienfaits de la culture populaire américaine“ s'affiche le respect de Migraine-George pour la culture populaire américaine dans ses manifestations non violentes; elle nous avoue qu'elle est accro aux émissions d'Ellen DeGeneres et d'Opra. Dans la vignette „Espèces d'espaces américains“ l'essayiste, comme bien d'autres écrivains américanistes avant elle, éprouve ce vertige qu'apporte l'immensité des espaces américains; elle fait également l'expérience d'une grande proximité avec la nature, comme le prouve la présence constante des écureuils, même au sein de la ville. La vignette „I love Paris“ parle des communautés francophones aux Etats-Unis, y compris celle des enseignants qui corrigent des copies d'examens de français administrés dans les lycées américains pour les études avancées en français... Ici l'essayiste parle également de la fascination que les Américains ressentent envers la culture française, en analysant le mythe que les Américains se construisent sur la France – mais elle aussi s'adoucit à Las Vegas devant le casino *Paris* avec sa mini tour Eiffel parce que ses artéfacts l'invitent à la rencontre avec un „Paris-spectacle, Paris-trompe-l'œil qui existe donc toujours quelque part.“

Quant à l'*homo americanus*, Migraine-George nous offre un *snapshot* du „puritanisme américain“ en nous racontant que ses étudiants sont toujours très étonnés d'apprendre qu'en France il y a des distributeurs des préservatifs. En même temps l'écrivaine ne tarde pas à nous présenter d'autres images de l'Amérique, celles de la liberté sexuelle et identitaire, „de merveilleux spectacles de drag queens.“ Puis elle aborde la question du *politically correct* pour se tourner vers la question de la race dans la vignette „Le Melting Pot – est-il une salade?“ En comparant le recueil des données sur la race aux Etats-Unis avec l'attitude française elle se livre à des remarques, avec une ironie révélatrice, sur „la grande tradition d'assimilation à la française, pratiquée déjà pendant la période coloniale.“ En fait cette réflexion la mène vers une autre, très importante par rapport aux fondations purement politiques qui construisent la francophonie, hardiment définie par Migraine-George comme une „francophonie totalisante et tyrannique que rejettent aujourd'hui de nombreux écrivains de langue française.“

Dans la dernière vignette „Amish traversant le pont d'une autoroute tôt un dimanche matin“ Migraine-George se penche vers l'autre (la minorité) dans la culture américaine à travers l'image des Amish, ces gens tenaces qui persistent à vivre dans un temps pré-moderne, ce que l'essayiste admire ouvertement en tant qu'une „vision décalée, hors du temps.“

⁶ Kornel Huvos, *Cinq mirages américains* (1972).

„Mes Etats-Unis“ est un livre qui s’adresse principalement, mais pas exclusivement, à des lecteurs français et européens pour leur donner une idée des Etats-Unis contemporains tels qu’ils sont vus à travers l’expérience et le filtre émotionnel et intellectuel de l’auteure, offrant ainsi une image équilibrée qui rend compte des aspects positifs et de ceux qui sont différents de la perception culturelle et du goût français. „Mes Etats-Unis“ se lit comme un *page turner* intellectuel que l’on ne devrait pas manquer⁷.

Notes sur les auteurs:

Thérèse Migraine-George est professeur de langues et littératures romanes et d’études de gender à l’Université de Cincinnati. Elle est l’auteure de: “Femmes africaines et représentation: de la performance à la politique”(Africa World Press, 2008), “ De la Francophonie à la littérature mondiale en français: éthique, poétique et politique” (University of Nebraska Press, 2013), un livre d’essais: „Mes Etats-Unis: Portraits d’ une Amérique que vous ne connaissez pas (Edilivre, 2009), et deux romans: “ Amour de travers”(Edilivre, 2010) et „ Envol“ (Edilivre, 2014). Elle a également publié de divers articles et chapitres de livres sur les littératures et les cultures africaines.

Irene Ivantcheva-Merjanska est docteur en littérature bulgare de l’Académie bulgare des sciences et docteur en littératures française et francophone de l’Université de Cincinnati aux États-Unis où elle enseigne. Ses recherches portent sur les littératures bulgare et francophone, les études culturelles et les études postcoloniales surtout du point de vue des femmes. Elle est l’auteure de “Брегове на чувството. Гласове на жени в българската поезия. [Rives de l’émotion. Les voix des femmes dans la poésie bulgare] » (Éditions de l’Université de Sofia, 1995). Elle a coédité en 2013 un numéro spécial de la Cincinnati Romance Review consacré à Julia Kristeva, et y a publié un entretien avec l’écrivaine ainsi qu’un article. Auteure de nombreux articles dans la presse littéraire bulgare des années 1980 et 1990, elle a aussi publié des articles sur Assia Djebar, en français et en anglais. Son livre - une étude comparative sur Julia Kristeva et Assia Djebar, - « Ecrire dans la langue de l’autre »(2015) est publié par L’Harmattan, Paris.

⁷ La version électronique du livre peut être achetée sur le site de l’éditeur (<http://www.edilivre.com/auteurs/therese-migraine-george-1692.html>).